

VILNIAUS ETNINĖS KULTŪROS CENTRAS

Neformaliojo vaikų švietimo programa

ETNOKULTŪROS STUDIJA

Apie programą

Programa „Etnokultūros studija“ yra skirta 1-5 klasių mokiniams, kurie nori ne tik susipažinti su etnine kultūra, tačiau ir iš arčiau pažvelgti į tradicinės kultūros įvairovę, jos interpretacijos galimybes, atrasti vietas etninei kultūrai savo kasdienėje veikloje, puoselėti jos tęstinumą bei meilę jai. Programos turinį sudaro teoriniai ir praktiniai užsiėmimai, kurių metu dalyvius susipažindinant su tradicinės kultūros elementais yra skatinamas ir jų asmeninis tobulėjimas, augimas, savęs pažinimas, meilė sau ir kitam, puoselėjamas dvasinis ir intelektualinis ryšys su etnine kultūra, lavinami dalyvių tarpusavio bendravimo įgūdžiai, saviraiškos galimybės, kūrybiškumas.

Programos dalyviai turės galimybę išmokti tradicinių lietuvių liaudies dainų, ratelių, žaidimų, pasidaryti nesudėtingų liaudies instrumentų (šiaudinių birbynių, skudučių, ūžlių, molinių švilpukų), iš arčiau susipažins su pasakojamąja bei smulkiąja tautosaka, nagrinės Lietuvos etnografinius regionus, gamins natūralaus bičių vaško žvakes, analizuos senovinius lietuviškus simbolius, ženklus bei ornamentus, susipažinę su kalendorinėmis šventėmis gamins Kalėdų žaisliukus bei Užgavėnių kaukes, margins velykinius margučius, susipažins su tradiciniais lietuvių amatais, analizuos senovės lietuvių pasaulėžiūrą ir t.t.

Šios programos metu vykdomos veiklos – teoriniai, praktiniai užsiėmimai, įvairių grupinių užduočių atlikimas, praktinės dirbtuvėlės bei kitos vaikų drauge atliekamos užduotys gali pasitarnauti sprendžiant ir įvairias problemas, kylancias iš vaikų nepasitikėjimo savimi, motyvacijos ir bendravimo įgūdžių, susikaupimo, kantrybės, kryptingo tikslo siekimo, trūkumo. Nors darbas vyks grupėje, bus kreipiamas didelis dėmesys į kiekvieną vaiką individualiai, jo galimybes, susidomėjimą ar motyvaciją konkrečiame užsiėmime.

Programa sudaryta taip, kad viename užsiėmime įgytos žinios pasitarnautų ir kituose užsiėmimuose – taip informacija įtvirtinama, vaikai geba analizuoti, lyginti, ugdomas kritinis mąstymas. Kiekvieną teorinį užsiėmimą lydi praktinės dirbtuvėlės, kurių metu teorinės žinios geriau įsisavinamos.

Numatomi užsiėmimai

Įvadas. Susipažinimas	Dalyvių susipažinimas, būrelio programos pristatymas. Tradicinių dainelių mokymasis, dainų teksto analizavimas, interpretavimas ir aptarimas. Pasidainavimai.
-----------------------	---

Lietuvių liaudies instrumentai.	Vaikai susipažins su lietuvių liaudies instrumentais, jų paplitimu ir naudojimu pagal regionus. Taip pat praktiškai išbandys instrumentų gamybą. Veiklos metu vaikai gamins nesudėtingus liaudiškus instrumentus – šiaudines birbynes, skudučius, ūžles, o po to jais drauge muzikuos.
Pasakojamoji tautosaka.	Užsiėmimo metu vaikai bus supažindinami su pasakojamąja tautosaka (pasakos – buitinės, stebuklinės, gyvulinės, melų, pasakos be galo, formulinės, taip pat sakmės, padavimai, legendos). Vaikai pasakos apie savo mėgiamiausias pasakas, išklausys kitų vaikų nuomonę, analizuos skaitomų pasakų tekstą. Praktinio užsiėmimo metu vaikai drauge turės pasitarti ir priėmę bendrą sprendimą sukurti savo pačių pasaką, padavimą ar legendą, ją iliustruoti.
Smulkioji tautosaka.	Užsiėmimo metu vaikai susipažins su smulkiaja tautosaka (patarlės, priežodžiai, mįslės, minklės, skaičiuotės, greitakalbės, garsų mėgdžiojimai, linkėjimai, žaidimai ir kt.). Vaikai analizuos smulkiosios tautosakos pavyzdžius, pasidalins savo mintimis ir žiniomis – smulkiosios tautosakos pavyzdžiais. Praktinio užsiėmimo metu vaikai išsirinkę smulkiosios tautosakos pavyzdį, jį iliustruos grupėje ar individualiai. Bus surengta paroda – aptarimas, kuriame vaikai turės iš priešinio atspėti, kokia tai patarlė, mįslė ar pan. Taip pat vaikais spęs mįslių kryžiažodį.
Bitės. Natūralus vaškas. Žvakės.	Vaikai edukacinio užsiėmimo metu bus supažindinami su lietuvių bitininkystės tradicijomis. Atliks įvairias užduotis, susijusias su šia tematika, analizuos ir pasakos, ką patys žino, yra girdėję. Praktinėje užsiėmimo dalyje vaikais susipažins su žvakių liejimo technika. Tai didelės kantrybės reikalaujanti veikla, kurios metu vaikai pasigamins po natūralaus vaško žvakę.
Kalendorinės šventės: Adventas, Kalėdos.	Kalėdiniu laikotarpiu bus supažindinama su tradiciniais Advento, Kalėdų papročiais. Vaikai kalbės apie jiems pažįstamas Kalėdų tradicijas ir papročius, diskutuos tarpusavyje. Praktinėje užsiėmimo dalyje vaikai gamins kalėdinius žaisliukus, papuošimus, Advento vainikus bei Advento kalendorių, Kalėdines dovanas artimiesiems.
Baltiški lietuviški ženklai, simboliai, ornamentai.	Vaikai susipažins su tradiciniais lietuviškais ženklais, simboliais, ornamentais. Sužinos, kaip ir kam jie buvo naudojami anksčiau, bus skatinami pamąstyti apie šių dienų jų panaudojimo galimybes. Vaikai atliks įvairias su simboliais susijusias užduotis, o praktinėje užsiėmimo dalyje iš specialios druskos tešlos masės patys bandys padaryti labiausiai patikusį ornamentą ar simbolį.
Lietuvos etnografiniai regionai.	Vaikai susipažins su etnografiniais Lietuvos regionais, jų ypatybėmis, išskirtiniais bruožais, būdingomis tradicijomis. Diskutuos ir reikš mintis susiedami save ar savo tėvelių, senelių kilmę pagal atitinkamą etnografinį regioną. Praktinėje užsiėmimo dalyje vaikai grupėje paruoš etnografinių regionų žemėlapi. Mokysis žaisti edukacinį tarmių žaidimą „Kon saka?“
Kalendorinės šventės: Užgavėnės.	Supažindinimas su Užgavėnėmis, šios kalendorinės šventės tradiciniu minėjimu., tradiciniais Užgavėnių personažais. Vaikai atliks užduotis, dainuos tradicines Užgavėnių dainas. Praktinio užsiėmimo metu vaikai gamins Užgavėnių kaukę pagal pasirinktą personažą (<i>papjė mašė</i> technika), ją dekoruos, kad būtų tinkamai pasiruošę šiai pavasario šventei.

<p>Tradiciniai lietuviški raštai. Tradicinių juostų vijimas.</p>	<p>Vaikai bus supažindinami su vytinėmis juostomis ir tradiciniais jų raštais. Juostų vijimas lentelėmis – labai senas audimo būdas, o šios juostos turėjo net kelias skirtingas paskirtis – apeiginė, dekoratyvinė, buitinė. Vaikai bus supažindinami su visomis paskirtimis, taip pat analizuos tradicinius juostų raštus bei būdingas spalvas, jų skirtumus atsižvelgiant į etnografinius Lietuvos regionus. Praktinėje užsiėmimo dalyje – juostų vijimas lentelėmis pagal pasirinktą raštą. Vaikai patys galės nusivyti juostą šiuo būdu.</p>
<p>Kalendorinės šventės: Velykos. Kiaušinių marginimas tradiciniais raštais, naudojant natūralų vašką.</p>	<p>Velykos – pirmoji didžioji pavasario šventė. Tai lietuvių senovinė gamtos atgimimo, augmenijos prisikėlimo šventė, sutinkant džiaugsmingą sėjos metą. Vaikai užsiėmime susipažins su tradiciniais Velykų papročiais, dainuos tradicines Velykų dainas. Praktinėje užsiėmimo dalyje vaikai margins kiaušinius vašku. Kiaušiniai bus marginami tradiciniais lietuviškais raštais.</p>
<p>Tradiciniai amatai: pynimas.</p>	<p>Vaikai užsiėmimų metu bus supažindinami su tradiciniais lietuvių amatais. Kalbės apie jų reikšmę šių dienų gyvenime. Analizuos, kaip amatai pasikeitė, kaip pasikeitė jų reikšmė žmogaus gyvenime ir kasdiniuose darbuose. Ar pasikeitė pačių dirbinių paskirtis? Kas tradiciniais amatais užsiima dabar? Praktinėje užsiėmimo dalyje vaikai išbandys pynimą. Pinsime iš vytelių. Pintus krepšius vaikai dekoruos.</p>
<p>Tradiciniai karpiniai, jų pritaikymas šiandien.</p>	<p>Karpiniai į Lietuvą atkeliavo jau XVI a., paskui jiems buvo pritaikoma buitinė paskirtis – karpomos užuolaidos, servetėlės, lempos gaubtai, jais buvo puošiamos eglutės. Vaikams bus pristatoma ši tautodailės rūšis, jie kalbės apie karpinių pritaikymą šiandienos aplinkoje. Kalbės apie tradicinius motyvus, kurie buvo vaizduojami karpiniuose. Praktinėje užsiėmimo dalyje vaikai patys pabandys iškarpyti nesudėtingas tradicines kompozicijas.</p>
<p>Tradiciniai liaudies instrumentai: molinės švilpynės.</p>	<p>Vaikai gilins žinias apie lietuvių liaudies instrumentus, jų paplitimą ir naudojimą pagal regionus. Taip pat praktiškai išbandys instrumentų gamybą. Veiklos metu vaikai gamins nesudėtingus liaudiškus instrumentus – molines švilpynes, o po to jais drauge muzikuos.</p>
<p>Muzikavimas tradiciniais liaudies instrumentais, tradicinių dainų dainavimas, žaidimai, rateliai.</p>	<p>Tradicinių dainelių mokymasis, dainų teksto analizavimas, interpretavimas ir aptarimas. Pasidainavimai, mokymasis groti tradiciniais liaudies instrumentais – kanklėmis, skudučiais. Taip pat tais instrumentais, kuriuos vaikai patys pasigamins užsiėmimų metu. Dainos parenkamos pagal atitinkamą laikotarpį – atspindint kalendorines šventes. Esant geram orui, pavasarį, tradicinio muzikavimo, šokių, žaidimų užsiėmimai bus rengiami lauke, gamtoje.</p>
<p>Tradiciniai amatai: vilnos vėlimas.</p>	<p>Vaikai užsiėmimų metu bus supažindinami su tradiciniais lietuvių amatais. Kalbės apie jų reikšmę šių dienų gyvenime. Analizuos, kaip amatai pasikeitė, kaip pasikeitė jų reikšmė žmogaus gyvenime ir kasdiniuose darbuose. Ar pasikeitė pačių dirbinių paskirtis? Praktinėje užsiėmimo dalyje vaikai išbandys vilnos vėlimą. Mokysis pasirinkti medžiagas, jas tinkamai paruošti, pasirinkus tinkamą techniką nuvelti vilnos gaminį.</p>

<p>Tradiciniai amatai: keramika.</p>	<p>Vaikai užsiėmimų metu bus supažindinami su tradiciniais lietuvių amatais. Kalbės apie jų reikšmę šių dienų gyvenime. Analizuos, kaip amatai pasikeitė, kaip pasikeitė jų reikšmė žmogaus gyvenime ir kasdieniuose darbuose. Ar pasikeitė pačių dirbinių paskirtis? Kas tradiciniais amatais užsiima dabar? Praktinėje užsiėmimo dalyje vaikai iš molio lipdys tradicinius indus, papuošimus ir kt. darbelius. Juos dekoruos įvairiomis technikomis, puoš tradiciniais ornamentais ir pan.</p>
<p>Baltiški lietuviški ženklai, simboliai, ornamentai. Droбиниų maišelių dekoravimas.</p>	<p>Vaikai gilins žinias apie tradicinius lietuviškus ženklus, simbolius, ornamentus, prisimins praėjusiuose užsiėmimuose sužinotą informaciją. Atliks įvairias su simboliais susijusias praktines užduotis, o praktinėje užsiėmimo dalyje ornamentą ar simbolį atvaizduos drobiniam maišelyje, kurį vėliau panaudos kasdieniuose reikaluose (susidėti daiktams ar kt.).</p>
<p>Pasakojamoji tautosaka. Animacinio filmo dirbtuvėlės.</p>	<p>Užsiėmimo metu vaikai gilins žinias apie pasakojamąją tautosaką (pasakos – buitinės, stebuklinės, gyvulinės, melų, pasakos be galo, formulinės, taip pat sakmės, padavimai, legendos). Praktinio užsiėmimo metu vaikai drauge turės pasitarti ir priėmę bendrą sprendimą išsirinkti vieną pasaką, pagal kurią jie sukurs animacinį filmuką. Filmuką kurti padės profesionali aktorė, užsiimanti animacijos kūrimu.</p>
<p>Senovės lietuvių pasaulėžiūra. Etno kaleidoskopas.</p>	<p>Vaikai užsiėmimo metu bus bendrai supažindinami su senąja lietuvių pasaulėžiūra. Iš visų prieš tai buvusių užsiėmimų sužinotą informaciją gebės sudėti greta ir analizuoti kaip visumą. Tradiciniame folklore atsispindi senoji pasaulėžiūra, kai kurie mitologijos ir religijos ypatumai. Analizuosime pasaulio ir žmogaus atsiradimą sakmėse, vaikai lygins, kaip toks vaizdavimas skiriasi nuo kitų pasakojimų, aiškinančių kaip atsirado pasaulis ir pan. Praktinėje užsiėmimo dalyje – vaikai gamins kaleidoskopą. Gaminimui bus pasirinktos ekologiškos priemonės, perdirbti daiktai ir pan. Taip atkreipiamas dėmesys, kad šiuolaikiniame pasaulyje privalu rūpintis aplinka ir gamta. Kad susiduriame su kitokiomis problemomis, nei mūsų protėviai.</p>
<p>Gamtos vaidmuo tradicinėje kultūroje. Inkilai.</p>	<p>Vaikai analizuos miško, medžio reikšmę etninėje kultūroje, miško ir medžio įvaizdžius tautosakoje, gyvūnų vaidmenį senovės lietuvių gyvenime. Ar visi seniau gyvenę gyvūnai išliko? Kaip jie vaizduojami tautosakoje? Kokie buvo liaudiški orų spėjimo būdai – ar jie naudojami ir pasitvirtina šiandien? Vaikai turės pasidomėti savo senelių, tėvų naudojamais, žinomais būdais ir pan. Praktinėje užsiėmimo dalyje vaikai gamins inkilus, taip paminėdami 40-ties paukščių dieną, simbolizuojančią paukščių parskridimą. Kartu nagrinėdami ir aptardami paukščius ir jų lietuvių tautosakoje. Jų simbolinį vaizdavimą.</p>

Pastaba: užsiėmimų seka gali būti kitokia, trukmė priklauso nuo temos sudėtingumo – ne visos veiklos trunka tik vieną užsiėmimą.